

Erkenning geven aan God's werking in mensen

Toon Cents schreef samen met zijn jaargenoten **Liande Troost, Marja Ernst-Houben en Marina von Nordheim** dit artikel over de opleiding tot geestelijk begeleider aan het **Titus Brandsma Instituut**.

Niet behandelen, maar erbij blijven Misschien is de moeilijkste opdracht in het leven wel: het uithouden met je zelf en met de Ander. Uithouden, erbij blijven, bijblijven. Het zijn mooie woorden, maar tegelijk ook precies de kern waar het tijdens de opleiding voor Geestelijk Begeleider in het **Titus Brandsma Instituut** om ging. Voordat ik geestelijk verzorger in een psychiatrische instelling werd, was ik daar hulpverlener. Om hulpverlener te worden, heb ik allerlei psychotherapeutische opleidingen gevolgd. Allemaal gedegen opleidingen met heel goede en praktische focus, zoals: Oplossingsgerichte therapie (one step behind), directieve therapie (peasing en leading), gestalt (uitbeelden), maar ook bijvoorbeeld mindfulness (waarbij aandacht, bewustwording en inzicht centraal staan). Ik heb met al deze opleidingen en technieken telkens mijn vaardigheden kunnen uitbreiden om mensen te naderen. Toch moet ik bekennen dat het me niet bevredigde. Ik bleef zoeken en kwam via een theologische opleiding aan de *Katholieke Theologische Universiteit, KTU*, terecht in mijn huidige functie als geestelijk verzorger bij dezelfde psychiatrische instelling. Het was een opluchting dat ik geen behandel-verantwoordelijkheid meer had, ik hoefde alleen maar 'erbij' te blijven. Echter een godsonmogelijkheid diende zich aan. Hoe kan ik er bijblijven? Hoe kan ik het uithouden? Dan zal ik het in de eerste plaats moeten kunnen uithouden met mezelf! Dan komen alle aspecten van de opleiding aan het TBI als hulp uit de hemel. Dan komt het woord 'verwijlen'

als verzoening met jezelf en met de Ander binnen. Dan durf je het aan om af en toe stil te staan. Dan durf je het aan om de Ander te blijven aankijken, hoezeer het je ook beroert. Hoewel daar natuurlijk de ervaring heel belangrijk is (we hadden elke week een hele middag practicum om die ervaring aan te gaan), zijn de colleges van **Kees Waaijman, Hein Blommestijn, Frans Maas** (en diverse andere docenten) zo wezenlijk voor me geweest. Daarin kwamen alle vormen van christelijke spiritualiteit aan de orde, maar ook verschillende mystici. Zoals **Meister Eckhart, Dag Hammerskjöld, Iris van Haaren** en andere. Allemaal mensen die uitdrukking gaven aan hun manier van 'uithouden'... Misschien raakt **Dag Hammerskjöld** voor mij nog wel het meest de kern als hij schrijft:

*'Steeds verder word ik gedreven...
aldoor vraged, zal ik aangekomen zijn?'*

In mijn dagelijks werk als geestelijk verzorger in een psychiatrische instelling is dat precies wat me steeds overkomt. Aldoor vragen mensen: Waar ben ik, wat overkomt mij, waarom ik, wie ben ik, waar moet ik



Toon Cents

58 jaar, geestelijk verzorger/
begeleider bij DIMENCE, locatie
Brinkgreven in Deventer.

DE PRAKTIJK

heen, waar kan ik heil en genezing vinden? En het razend moeilijke aan wat ik doe, is dat er bij blijven. Geen stap er achter, niet gaan leiden, geen diepzinnige opmerkingen maken, nee, precies daar zijn waar de pijn, de realiteit, het ondragelijke zich bevindt, en verder dan alleen maar vragend: “Ben ik al aangekomen?”. Het is haast niet te doen. Het is ook haast niet te beschrijven wat mensen die bij ons verblijven, moeten verdragen en uithouden. Het is haast niet te doen om het onder ogen te zien, het is zwaar om in al die pijn en vertwijfeling te verblijven, om het zo te laten.

Kijken met de ogen van God Wat je naar mijn beleving als geestelijk begeleider vooral anders doet dan een psychiater is het perspectief veranderen. Er ‘anders’ naar kijken, met de ogen van God, zoals Hein Blommestijn zal zeggen. Dat ‘anders’ kijken geeft soms een nieuw perspectief op het leven. Inigo Bocken (tegenwoordig wetenschappelijk directeur van het) vertelde ons in een college dat het leven een waagstuk is. Telkens moeten we een stap in het duister doen, nooit wetende of we vaste grond onder onze voeten krijgen. In die onzekerheid is stilte en zwijgen een gebod. Een aantal van mijn jaargenoten zijn werkzaam (geweest) in de ouderenzorg. Een van hen verwoordt heel treffend hoe ze in haar werk met ouderen geestelijke begeleiding beleeft. Zij geeft daarbij aan dat zij in dit werk minder het gevoel heeft de ouder wordende mens geestelijk te kunnen begeleiden: “De kwetsbare oudere is bezig met de afronding van het leven, hierbij vraagt hij geen geestelijke begeleider in de strikte zin van het woord. Wat deze mens mijns inziens vraagt, is iemand die hem helpt om de balans van het leven op te maken. De opleiding aan het Titus Brandsma Instituut heeft mij doen groeien in het besef dat voor mij geestelijke begeleiding ten diepste zwijgen is. Tijdens de gesprekken tracht ik het luisteren als zwijgen in te oefenen. Geestelijke begeleiding betekent voor mij dus ten diepste zo te zwijgen dat in de stilte van het gesprek ‘God’ hoorbaar wordt.”

Als geestelijk begeleider kan en mag ik niet op de ‘stoel van God’ gaan zitten, echter wel ruimte scheppen om oog en oor te krijgen voor dat licht, voor die glimp, voor die richting. Een voorbeeld van een patiënte die opgenomen is op een psychiatrische afdeling. Ze kent mij uit de zingevingsgroep die ik wekelijks op de afdeling geef. Ze wil mij spreken. Ze zit in een rolstoel. Ze vertelt dat ze op haar 19de aangerakt is door God en werd overvallen door het gevoel dat ze een zware taak in het leven zou krijgen. En nu weet ze dat het klopt. Toen dacht ze nog dat ze dat wel aan zou kunnen samen met de man met wie ze is gaan trouwen. Maar het bleek dat ze van niemand steun heeft gekregen. Ze is boos, vooral boos op God die haar ook niet heeft geholpen. Het is wel de eerste keer dat ze deze ervaring met iemand deelt. Na verloop van tijd lijkt er zich weer een weg voor haar te openen. Het lijkt haar dat ze nu pas haar eigen weg kan gaan. Zo werkt geestelijke begeleiding: Erkenning geven aan God’s werking in mensen.

Dát is waar het dan ook ten diepste binnen geestelijke begeleiding om gaat, om dat erkenning geven aan Gods’ werking in mensen en daarbij zó te zwijgen dat in de stilte van het gesprek ‘God’ hoorbaar wordt. Ja, en dat zwijgen en ruimte geven aan Gods’ werking, eigenlijk zou het toch zo eenvoudig moeten zijn, en toch ... omdat het mensenwerk blijft is het soms ook erg lastig ... maar wel zeker het allermooiste van begeleider mógen zijn!



‘Moeilijkste
opdracht in
het leven:
het uithouden
met je zelf en
met de Ander’